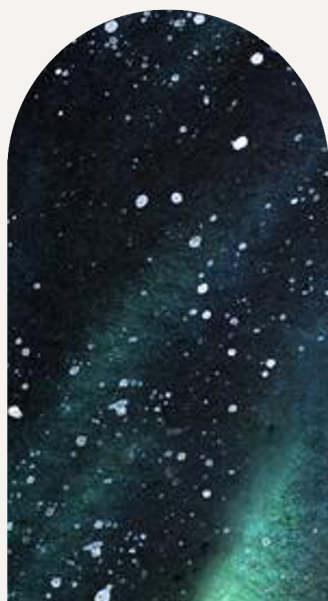

www.tiquetsigualada.cat

VESPRES

de llum al claustre

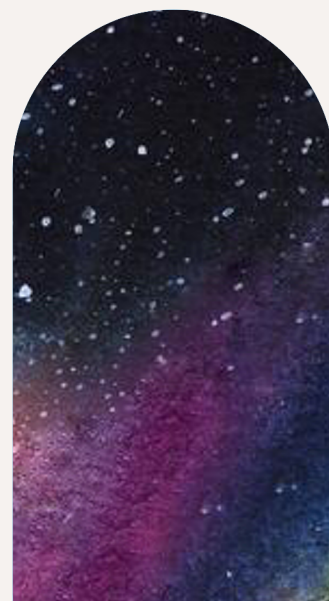
CLAUSTRE

ESCOLA PIA

D'IGUALADA

7 DE JULIOL

21:00 HORES

CORAL MIXTA D'IGUALADA

Alfred Cañamero, director

Vespres de llum al claustre

Al voltant del solstici d'estiu, a les regions polars de l'hemisferi nord, es produeix un fenomen atmosfèric durant el qual el sol no arriba a amagar-se completament i el cel segueix il·luminant tota la nit. A molts llocs això és un motiu de celebració, i fins i tot es poden veure espectaculars focs artificials i espelmes escarlata, una demostració d'alegria i cant a la necessària llum. En moltes altres ciutats fa uns anys es va començar a celebrar també el que es coneix com a *Nits Blanques*, una iniciativa cultural que vol acostar la creació artística a les persones. Les *Nits Blanques* volen apropar la cultura, però també tenen objectius comuns com són la ciutadania i la sostenibilitat.

Aquesta és per a nosaltres la segona edició d'aquests *Vespres de llum al claustre*, on volem posar el nostre petit punt de llum i música a les nits del començament de l'estiu, al claustre renaixentista de Sant Agustí d'Igualada. Especialment en un any on la ciutat és la Capital de la Cultura Catalana.

Un programa de "renaixement", en el més ampli sentit: madrigals de Claudio Monteverdi i Luca Marenzio, i alguna sorpresa final. Perquè, com diu el primer dels esmentats autors, "Darà la notte il Sol lume alla Terra..."

Contra la mort, el Renaixement...

PROGRAMMA

Luca Marenzio (1553-1599)

O bella man; Candido, leggiadretto

Zefiro torna; Ma per me, lasso!

Claudio Monteverdi (1567-1643)

Sestina

Lacrime d'amante al sepolcro dell'amata

- I. Incenerite spoglie, avara tomba
- II. Ditelo, o fiumi e voi ch'udiste Glauco
- III. Darà la notte il sol lume alla terra
- IV. Ma te raccoglie, o Ninfa
- V. O chiome d'or, neve gentil
- VI. Dunque, amate reliquie

LUCA MARENZIO
DEI CONTI DI TAGLIANO
DIRETTORE DELLA CAPELLA
DEL VATICANO
N. 1553-1599

L. MARENZIO

Luca Marenzio (1553-1599)

O bella man; Candido, leggiadretto
Zefiro torna; Ma per me, lasso!

Hi ha qui diu que la història està feta a base de petites revolucions: es podria dir que la *Seconda Pratica* n'és una i va tocar de ple la música.

La idea de reaccionar contra la tradició establerta (*Prima Pratica*), de reprendre com a model la cultura clàssica (Grècia i Roma) i de crear una nova manera de fer música, van impulsar el canvi l'última part del segle XVI de manera decisiva i contundent. Com a conseqüència d'això va florir el concepte de *Seconda Pratica*, reflex d'una societat humanista que es va enlairar en la darrera etapa del Renaixement. Poetes, músics, pintors, pensadors... tots es van veure imbuïts en un corrent que mirava enrere per consolidar les bases del seu pensament artístic en la cultura clàssica.

Luca Marenzio s'enquadra en aquest corrent de pensament. Se'l considera com un dels polifonistes italians més destacats del Renaixement, i és que, veritablement estar al servei de famílies aristocràtiques com els Est, Gonzaga i Medici ho poden avalar.

El 1580, s'edita el seu primer llibre de madrigals. En ell, Marenzio manifesta un excel·lent nivell de l'ús de les textures, de la dramatització de les dissonàncies, de les tessitures vocals, de la perfecta adaptació del text, del

virtuosisme controlat, totes característiques que ell elabora refinadament i subtil. Els textos de Petrarca, Tasso, Sannazaro... eleven el seu significat com si fos un "teatre sonor", construint un món idíl·lic en què la paraula dissenya cada personatge, cada idea, i la música el condueix a través del so.

Poques vegades a la història, poesia i música s'han combinat de forma tan perfecta. Al madrigal la música dramatitza el significat del text i s'adapta a les inflexions i figures retòriques que la música li exigeix. El concepte "L'harmonia és serva de la paraula" reflecteix aquesta mena d'aliança afortunada que s'estableix entre tots dos llenguatges. Per això, com no podria ser d'una altra manera, en aquesta experiència és fonamental conèixer el significat del text, altrament estaríem perdent la meitat del missatge, per això recitar els poemes abans almenys predisposa l'oient davant el que esdevindrà, la màgia comença en el moment en què poesia i música es donen la mà i avancen alhora.

Al programa d'avui us presentem dos madrigals dobles, amb lletra de Petrarca i música del diví Luca Marenzio. (Per cert, realment se'l deia "diví", també "el cigne més dolç"). El primer canta i descriu la mà de l'estimada, desplegant el poeta la seva joia per la visió. Amor idealitzat, versos dedicats a la figura d'una bella dona, que Marenzio reforça amb la seva música. *Zefiro torna* és una evocació de l'amant abandonat que vaga per un desaparegut paradís perfecte. A la primera part, escriu una expressió musical dels trets del món natural per on camina el protagonista. Seguit d'un record fugaç dels bonics ocells del paisatge fins a la tràgica conclusió.

DI LVCA MARENZIO

IL PRIMO LIBRO DE MADRIGALI

A CINQUE VOCI NOVAMENTE

Compolti, & dati in luce.

In Venetia appresso Angelo Gardano

M D LXXX.

TRADUCCIÓ

Luca Marenzio (1553-1599)

Oh bella mà; Càndid, graciós guant!

Oh bella mà, que el cor amb tant d'ardor
m'estrenys, i en poc espai m'enclous la vida;
mà en que tota art i cura decidida
posaren Terra i Cel per fer-se honor;

de cinc perles de l'est amb el color,
i acerbs només en la meva ferida,
dits suaus i afuats, nus sense brida
us deixa un punt, per enriquir-me, Amor.

Oh, càndid, graciós i estimat guant,
que cobria pur vori i fresques roses,
qui ha vist mai tan dolça i lleu despulla?

Així tingués del bell vel altretant!
Oh incosntància de les humanes coses!
Això és furt, i ja ve qui me'n despulla.

Traducció: Miquel DescLOT

TRADUCCIÓ

Luca Marenzio (1553-1599)

Zèfir revé; Però, las, per a mi

Zèfir revé i el bell temps de nou mena,
i el dolç seguit de brins i flors darrere,
xiscles de Procne i planys de Filomena,
i càndida i vermella primavera.

Riuen els prats, i el cel ja s'asserena;
Jove sa filla amb joia considera;
l'aire, l'aigua i la terra és d'amor plena;
tot animal segueix l'amant fal·lera.

Però, las, per a mi sols torna el brau
sospirar, que dels fons del cor arrenca
aquella que se'n duia al cel la clau;

i cant d'ocelleria, i flor abrilenca,
i en bella dama honesta gest suau
són un erm, i feram traïdorenca.

Traducció: Miquel DescLOT

Claudio Monteverdi (1567-1643)

Sestina

Lacrime d'amante al sepolcro dell'amata

Claudio Monteverdi va canviar de manera radical la música vocal. Els seus nou llibres de madrigals mostren la transició de la polifonia del Renaixement al nou estil del madrigal per a solista acompanyat. Amb ell va fer una aportació transcendental a l'estil del recitar cantant proposat per Jacopo Peri, que va ser determinant en el desenvolupament de l'òpera. Per a Monteverdi la música havia d'estar al servei de la paraula. I va desplegar tot un món de nous recursos per fer-ho possible.

Monteverdi va compondre l'òpera *L'Arianna* per al casament del fill del duc de Màntua, Francesco Gonzaga, amb Margarita de Savoia, treballant colze a colze amb el poeta Ottavio Rinuccini. No va ser un encàrrec fàcil. La dona de Monteverdi havia mort pocs mesos abans i el mateix músic ho va descriure, en una carta escrita anys més tard, com "un curt període de temps que gairebé em du a les portes de la mort en escriure *L'Arianna*". No només la difícil situació personal de Monteverdi i el poc temps de marge per a la creació i els assajos de l'òpera en van complicar l'estrena. La soprano que havia de cantar el paper d'Arianna, Caterina Martinelli "La Romanina", va morir durant la temporada d'assajos -possiblement a causa de la verola- i una altra reconeguda soprano va haver de substituir-la a última hora.

Com a encàrrec també del Duc de Màntua i amb el subtítol "*Llàgrimes de l'amant al sepulcre de l'estimada*", Monteverdi componria "*La Sestina*" dedicada a Martinelli i potser pensant en la seva pròpia esposa. També és possible que el conegut *Lament d'Arianna* fora inclòs en l'òpera *L'Arianna* després de la mort de la soprano, qui sap també si en honor a les dues dames mortes.

El llibre VI de madrigals de Monteverdi inclou vuit composicions, així com dos cicles complets de madrigals: *Il lamento d'Arianna* i *Lagrime d'amante al sepolcro d'amata*, una sestina. En aquest volum el tema és la pèrdua, el dol per aquesta pèrdua, el comiat, un dolor terrible però seré.

Vincenzo I Gonzaga, duc de Màntua, va encarregar a Scipione Agnelli la creació d'una obra en commemoració eterna de Caterina Martinelli, la jove cantant que va arribar a la cort des de Roma a la primerenca edat de tretze anys, afavorida pel duc, qui va obligar Monteverdi no només a educar-la musicalment sinó també a allotjar-la a casa seva.

Caterina Martinelli, amb una veu extraordinària, va viure amb la família Monteverdi fins que va morir sobtadament i de forma prematura a l'edat de divuit anys. Tota la cort va llorar i guardar dol per "La Romanina".

Així, encara que encarregada per un duc encapritxat amb *Caterinuccia*, per a Monteverdi aquesta empresa podria haver estat una manera de suportar el dolor per les dues morts.

Al text d'Scipione Agnelli en el lament "del pastor la nimfa del qual ha mort", el pastor Glauco és el duc Vincenzo i la nimfa Corinna és la jove Caterina.

El duc plora a la seva cantant favorita, el músic a la seva intèrpret. En una execució que intenti respectar la música, el text i el context, cal tenir en compte que està dedicada i tot gira al voltant de la Romanina: la presència de la cantant als sis madrigals és constant.

Sis recurrents paraules que rimen a cada sestina. Aquestes paraules haurien tornat molt complicat el treball de qualsevol altre músic, però aquest text va arribar a les mans de Monteverdi, que el va elevar i el va dur a a l'èxit a través de la seva música en exaltar-lo i dignificar-lo més enllà del que Agnelli mai no podria haver imaginat.

Acabem citant un passatge de la carta que el monjo, poeta i filòsof Angelo Grillo va escriure a Claudio Monteverdi després de rebre de regal el *VI Llibre de madrigals* del compositor: "...l quin harmoniós regal, amb seguretat puc confirmar, ja que al rebre'l ho considero tan excel·lent que no crec que provingui de la terra, sinó que en escoltar-lo més aviat em sembla que ha arribat a mi des del cel..."

TRADUCCIÓ

Claudio Monteverdi (1567-1643)

Sestina

Llàgrimes de l'amant al sepulcre de l'estimada

I

Despulles incinerades, tomba miserable
feta cel terrenal del meu bell sol.

Ai infeliç! Vinc a enterrar-vos!

Amb vos és reclòs el meu cor en una volta de marbre,
i nit i dia viu en foc, en plor,
en dolor, en ira el turmentat Glauco(1).

II

Digueu-ho, oh rius i vosaltres, prats erms
que vau sentir Glauco esquinçar l'aire a crits
sobre la tomba, i ho saben les Nimfes i el Cel;
el dolor esdevingué aliment, les llàgrimes beure,
- el teu pit, oh pedra feliç, el meu llit -

des que la meva estimada fou coberta per gèlida terra.

III

A la nit el sol il·luminarà la terra,
brillarà Cintia(2) durant el dia, abans que Glauco
deixi de besar, d'honorar, aquell pit
que va ser niu d'amor, que és pres sota dura tomba;
Les feres i el Cel tindran compassió
dels seus sospirs i plors.

IV

Però el cel t'acull, oh Nimfa, a la seva falda.
Sense tu la terra és vídua,
els boscos deserts, i les llàgrimes corren riu avall.
I Driade(3) i Napee(4) es fan ressò del lament
de l'afligit Glauco, i sobre la tomba
canten les virtuts del cor de l'estimada.

V

Oh cabells d'or, neu delicada del pit,
Oh lliris blancs de les mans, que el cel envejós
ha robat, quan esteu reclosos en aquesta tomba cega,
qui us pot amagar? Ai! Pobra terra!
Amaga la flor més bella, el Sol de Glauco?
Oh, muses, aquí brollen les llàgrimes.

VI

Així doncs, relíquies estimades, com no vessaran
aquests ulls un mar de llàgrimes sobre el noble pit
d'aquesta pedra freda? Sí, l'afligit Glauco
fa ressonar el mar i el Cel amb el seu crit, Corinna(5)!
Diuen els vents tothora, diu la terra,
Ai Corinna! Ai mort! Ai tomba!

Que les paraules es rendeixin a les llàgrimes, estimat pit;
que el Cel et doni pau, pau a tu, Glauco,
que pregues a la tomba honorada i a la terra sagrada.

1. Glauco: nom de diversos poetes de l'antiguitat.

2. Cintia: epítet grec de la deessa de la lluna, Artemis, que rebé el nom "Kynthia" perquè ella i el seu germà bessó Apol·lo van néixer al mont Kynthos.

3. Driade: nimfa de les plantes.

4. Napee: nimfa de les valls.

5. Corinna: diminutiu de cor. Dona estimada i cantada per Ovidi als Amores.

CORAL MIXTA D'IGUALADA

Alfred Cañamero, director

la mixta

Ajuntament d'Igualada

 Cultura
Igualada

IGUALADA
CAPITAL DE LA CULTURA
CATALANA 2022

FEDERACIO
CATALANA
D'ENTITATS
CORALS

supermas